

πρώτων εντύπων βιβλίων, σσ. XXV-XXVI. III) Περί τῶν διττογραφῶν καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ Ὀβιδίου, σσ. XXVI-XXVII. IV) Περί τῶν μιμήσεων καὶ περὶ τοῦ Ὀβιδίου κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, σ. XXVII. γ) Εἰς τὰς σσ. XXVII-XXVIII συγκαταλέγεται ἡ Σύνοψις τῶν Μονογραμμάτων, ἡ ὁποία ὑποδιαιρεῖται ὡς ἀκολούθως. I) Κώδικες οἱ ὅποιοι πάντοτε διαμνημονεύονται, σσ. XXVII-XXVIII. II) Ἀποσπάσματα, σ. XXVIII. III) Κώδικες οἱ ὅποιοι ἐπιβοηθοῦν, σ. XXVIII.

Εἰς τὸ δεῦτερον μέρος τῆς κριτικῆς αὐτῆς ἐκδόσεως ἀκολουθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπὶ μέρους κείμενα. α) Εἰς τὰς σσ. 1-387 περιέχεται ἡ ἔκδοσις τῶν 15 βιβλίων τῶν «Μεταμορφώσεων», τοῦ λατινικοῦ κειμένου δηλονότι, μετὰ τοῦ σχετικοῦ Κριτικοῦ Ὑπομνήματος, ὡς καὶ τῶν Μαρτυρίων ἢ Μαρτυριῶν. β) Εἰς τὰς σσ. 388-419 ὁ ἐκδότης παραθέτει Πίνακα Ὀνομάτων.

Ἡ κριτικὴ αὐτὴ ἔκδοσις τοῦ W. S. Anderson ἀποτελεῖ πράγματι μεγίστην συμβολὴν εἰς τὸν τομέα τῆς κριτικῆς παρουσιάσεως τῶν κλασσικῶν συγγραφέων καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν τῶν Λατίνων. Ἡ ἔκδοσις εἶναι ἐμβριθῆς, ἐμπεριστατωμένη καὶ ἐπαρκῶς ἐνημερωμένη. Ἡ ἀπὸ κριτικῆς πλευρᾶς ἀποκατάστασις τοῦ κειμένου αὐτοῦ τοῦ Ὀβιδίου καθιστᾷ τὴν εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ περισσότερο ἑναργῆ καὶ ὁ κομψὸς ποιητῆς Ὀβιδίος μὲ τὴν ἀνακύκλησιν ὄλου τοῦ ἀρχαίου κόσμου —ιστορικοῦ καὶ μυθολογικοῦ— εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ συμβάλλει πολλαπλῶς εἰς τὴν μελέτην καὶ κατανόησιν τῶν θεμάτων τῆς ἀρχαίας γραμματείας. Βεβαίως ὁ W. S. Anderson εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἠκολούθησεν ἄλλας γραφὰς ἀπὸ τὰς ἤδη παραδεδομένας. Χαρακτηριστικῶς σημειοῦμεθα τὰς ἀκολούθους, διὰ παραβολῆς τῶν κειμένων: α) P. Ovidius Naso ex iterata R. Mercklii recognitione. Vol. II Metamorphoses cum emendationis summario. Lipsiae, MDCCCLXXXVI, p. 2. Lib. I 36 diffundi (Ibid. p. VI). —W. S. Anderson, ἐνθ' ἄνωτ. p. 2, I 36. diffudit. β) R. Mercklii, ἐνθ' ἄνωτ. p. 112. Lib. VII 201, satis pro prole sacri est; —W. S. Anderson, ἐνθ' ἄνωτ. p. 130, VI 201+satis propere satis + κ.ᾶ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΤΟΥΡΛΙΔΗΣ

E. H. Alton - D. E. W. Wormell - E. Courtney, P. Ovidi Nasonis Fastorum Libri Sex B. G. Teubner. Leipzig 1988³, pp. I-XXIV+1 σσ. 185+2 Tabulae ἐκτὸς κειμένου. Τιμὴ 44 DM.

Εἰς τὴν σειρὰν τῆς «Τωῦβνεριανῆς Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων Συγγραφέων», ἐξεδόθη τῷ 1988 ὁ ὡς ἄνω μνημονεύμενος τόμος, ὁ περιλαμβάνων τὴν ὑπὸ τῶν προαναφερθέντων κλασσικῶν φιλολόγων γενομένην κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ Ποπλίου Ὀβιδίου Νάσωνος, «Ἡμερολόγιον» (Fasti) εἰς ἕξ βιβλία.

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς μετὰ χεῖρας ἐκδόσεως περιλαμβάνονται τὰ ἐξῆς: α) Εἰς τὰς σσ. V-XXI περιέχεται ὁ λατινιστί —κατὰ συνήθειαν— συντεταγμένος Πρόλογος, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς χειρογράφου παραδόσεως τοῦ κειμένου. Ὁ Πρόλογος διαλαμβάνει τὰς ἐξῆς ἐπὶ μέρους ἐνότητας. I) Προσθετέα τῆς τρίτης ἐκδόσεως., σ. XV. II) Περί Ὀρθογραφίας, σσ. XVI-XX καὶ III) Περί τῶν τριῶν δυσχερεστέρων τόπων, σσ. XX-XXI. β) Εἰς τὰς σσ. XXII-XXIII ἐμπεριέχονται I) Ὁ Πίναξ βιβλίων καὶ ὑπομνημάτων, ὅπου ἀναγράφονται αἱ Ἐκδόσεις ὀλοκλήρου τοῦ κειμένου τῶν ἕξ βιβλίων τοῦ ἔργου Fasti. II) Αἱ

Ἐκδόσεις μεμονωμένων βιβλίων τοῦ ἰδίου ἔργου III). Τὰ Ὑπομνήματα εἰς τὸ προαναφερθὲν Ὀβιδίειον ἔργον καὶ IV) Τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἡμερολόγιον, ἀφορῶν εἰς τὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως τοῦ χρόνου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. γ) Εἰς τὴν σ. XXIV περιλαμβάνονται τὰ Μονογράμματα τῶν κωδίκων. Οἱ κώδικες οὗτοι διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, α) εἰς τοὺς πρωτεύοντας κώδικας καὶ β) εἰς κώδικας δευτέρας τάξεως.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρουσίας ἐκδόσεως διαλαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα: α) Εἰς τὰς σσ. 1-164 περιλαμβάνεται τὸ ἐκδιδόμενον κείμενον μετὰ τοῦ οἰκείου Κρ. Ὑπομνήματος. β) Εἰς τὰς σσ. 165-173 ἀκολουθεῖ ἡ Προσθήκη εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα τῶν προηγουμένων σελίδων 1-164, εἰς τὰς ὁποίας ἐκτίθεται ἡ ἐκδοσις τοῦ ἑξαβιβλου Ἡμερολογίου. γ) Εἰς τὰς σσ. 174-185 ἀναγράφεται ὁ Πίναξ Ὀνομάτων. ε) Τέλος, εἰς τὰς σσ. 186-187 περιλαμβάνονται οἱ Πίνακες μετὰ δύο φωτοτυπίας χειρογράφων κωδίκων τοῦ κειμένου τοῦ ἔργου Fasti. [Oxoniensis Bodl. Auct. F. 4.25 fol. 31r (Fasti 2.623-646) μετὰ χειρογράφων παραβολῶν ἄλλων κωδίκων ὑπὸ τοῦ Heinsius — Ἀπόσπασμα Ifeldense (Fasti 3.174-204, 4. 317-347) εἰς δύο σελίδας].

Ἡ ἀνωτέρω ἐκδοσις τῶν προμνημονευθέντων διαπρεπῶν κλασικῶν φιλολόγων παρέχει ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως ἐνὸς κειμένου τῆς ἀρχαίας κλασικῆς γραμματείας καὶ ἐν προκειμένῳ τῆς λατινικῆς. Τὸ παρὸν ἔργον τοῦ λυρικοῦ καὶ χαρίεντος ποιητοῦ Ὀβιδίου, ὁ ὁποῖος ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν εἰς τὴν ἄξενον πόλιν τῶν Τόμων τῆς Δακίας, ἀποτελεῖ ποιητικὸν μνημεῖον τῶν λατρείων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου, συμβάλλον ὡς πολλαπλῶς εἰς τὴν γενικωτέραν ἀπήχησιν τοῦ ἀνανεωμένου λατινικοῦ λόγου. Ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς Λατινικῆς Λογοτεχνίας διὰ τοῦ ἔργου τοῦ Ὀβιδίου Fasti ἐξαιρεται ποικιλοτρόπως, ἀφοῦ τὸ ἔργον αὐτὸ θεωρεῖται ὡς σταθμὸς εἰς τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν αὐτῆς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΤΟΥΡΛΙΔΗΣ

Wundersame Geschichten aus der «Naturkunde» des Phinius, Ἐκλογή καὶ μετάφρασις Bernhard Kytzler μετὰ 15 χαλκογραφῶν (Schabblättern) τοῦ Karl-Georg Hirsch, Teubner Leipzig 1988, σχῆμα 80 μικρόν, σελ. 103 χαρτόδετον, τιμὴ 23. -DM.

Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος, ὁ Ῥωμαῖος πατρίκιος, δικηγόρος, πολιτικός, στρατιωτικὸς καὶ διοικητικὸς ἄρχων, ὑπῆρξε συγχρόνως καὶ ἕνας φιλοσοφημένος παρατηρητῆς τῆς φύσεως καὶ συγγραφεὺς 105 τόμων, ἐκ τῶν ὁποίων 37 τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οὗτος εὔρε τὸν θάνατον τῷ 79 μ.Χ. εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου σπεύδων νὰ παρατηρήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἠφαιστείου καὶ τὴν κατάχωσιν τῆς Πομπηίας καὶ τῶν παρ' αὐτὴν ἄλλων δύο πόλεων.

Ἐπιλογὴν ἐπιτυχῆ ἐκ τῶν βιβλίων τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἔκαμεν εἰς τὸ προκείμενον τομίδιον ὁ Β. Kytzler μετὰ 35 βραχείας διηγήσεις. Τὰ τεμάχια ἀναφέρονται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ποικιλίαν τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν του χαρακτηριστικῶν καὶ εἰς τὴν μοῖραν του ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτῆς καὶ περιέργους ἐκφάνσεις. Κατάδηλος εἶναι ἡ φιλοσοφικὴ του τάσις νὰ κατανοήσῃ καὶ ἐρμηνεύσῃ τῆς φύσεως καὶ τῆς μοίρας τὰς ἰδιοτροπίας. Πρό